VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KORUPCE A KORUPČNÍ RIZIKA VE STÁTNÍ SPRÁVĚ

Autor práce: Radek Zeman, DiS.

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinované studium

Vedoucí práce: RNDr. Růžena Ferebauerová

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce RNDr. Růženě Ferebauerové, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ZEMAN, R. *Korupce a korupční rizika ve státní správě: bakalářská práce.* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2018. 57 s. Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Růžena Ferebauerová

Klíčová slova: korupce, korupční rizika, státní správa

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku korupčních rizik a korupce ve státní správě. V práci je podrobně popsána státní správa a její organizační struktura. V další části práce jsou uvedena korupční rizika hrozící zaměstnancům ve státní správě a korupce je v práci definována z hlediska svých jednotlivých druhů a forem. Práce se zabývá konkrétní korupční situací v rámci České republiky včetně metod měření korupce. Hlavním cílem práce je zjištění nejvhodnějších způsobů eliminace korupce a korupčních rizik hrozících zaměstnancům ve státní správě.

ABSTRACT

ZEMAN, R. *Corruption and corruption risk in the state government : Bachelor thesis.* České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2018. 57 p. Supervisor: RNDr. Růžena Ferebauerová

Key words: corruption, corruption risk, state government

A Bachelor´s thesis aims to a problematic of corruption risks and corruption in state service. There is a detail description of a state service and organisation structure in the thesis. In another part there are corruption risks to the employees written and corruption in workplace defined from a view of its specific types and forms. Thesis considers a spceific corruption situation in Czech republic including the methods of its measurement. The main goal of the thesis is to identify the most appropriate way to eliminate corruption and corruption risks threatening to employees in a state service.

Obsah

Úvod 8
1 Cíl a metodika bakalářské práce 10
2 Korupce a korupční rizika - charakteristika 11
2.1 Definice korupce 12
2.2 Příčiny korupce 13
2.3 Druhy korupce 14
2.4 Formy korupce 17
3 Korupce ve státní správě 19
3.1 Státní správa 19
3.2 Situace v České republice 20
3.3 Korupční rizika ve státní správě 21
3.4 Eliminace korupčních rizik a korupčního jednání 24
3.5 Protikorupční opatření ve státní správě 26
4 Odhalování korupce v České republice 29
4.1 Metody sběru dat 29
4.2 Metody měření korupce 30
4.3 Mezinárodní postavení ČR podle indexu CPI 31
4.4 Organizace zabývající se korupcí 32
5 KORUPCE A SOUVISEJÍCÍ TRESTNÉ ČINY 35
5.1 Trestné činy úředních osob 37
5.2 Úplatkářství 39
5.2.1 Přijetí úplatku 40
5.2.2 Podplácení 42
5.2.3 Nepřímé úplatkářství 45
6 Praktická část 46
6.1 Kazuistika 46
6.2 Dotazníkové šetření 47

Závěr 51
Seznam použitých zdrojů 53
Seznam grafů 55
PŘÍLOHY 56

Úvod

Jako téma bakalářské práce bylo zvoleno „Korupce a korupční rizika ve státní správě“. Korupce jako taková je rozšířená po celém světě, jsou státy s menší mírou korupce a státy s opravdu vysokou mírou korupce, která zasahuje až do nejvyšších politických pater. Není však na světě jediný stát, ve kterém by se korupce nevyskytovala vůbec. Korupce a korupční rizika zasahují především oblasti, ve kterých se o něčem rozhoduje, kde má daný člověk nějakou pravomoc. Z tohoto důvodu jsou pracovníci ve státní správě nejvíce rizikovou skupinou osob, co se týče styku s korupčními riziky, popřípadě s korupcí jako takovou. Výše uvedené téma je velmi zajímavé vzhledem k tomu, že ačkoliv se neustále zvyšují veškerá protikorupční opatření, korupce a korupční rizika přetrvávají ve společnosti již od nepaměti. Ačkoliv by si všichni svědomití a slušní lidé přáli, aby tomu tak nebylo, pravděpodobnost, že by korupce a korupční rizika ze společnosti zcela vymizely, je opravdu minimální, dalo by se říci, že toto je prakticky nereálné.

Cílem bakalářské práce je především hledání vhodných protikorupčních opatření, které by přispěly k zefektivnění eliminace korupčních rizik a korupčního jednání. Bakalářská práce se zaměřuje na konkrétní protikorupční opatření, která jsou v současné době především ve státní správě využívána a dále se zaměří na jejich případné zlepšení a zefektivnění.

Aby mohl být naplněn cíl bakalářské práce, nejprve budou definovány základní pojmy, jako je korupce a korupční rizika. Dále se práce zaměří na určení příčin korupce a korupčních rizik, jelikož toto je základní stavební kámen nutný k naplnění cíle bakalářské práce. Korupce bude rozdělena podle svých druhů a forem. Následně se bakalářská práce zaměří na konkrétní korupční situaci v České republice, respektive ve státní správě České republiky. V neposlední řadě budou zohledněny metody sběru dat měření korupce, jelikož zjišťování těchto konkrétních dat je velmi složité, avšak nesmírně důležité především z důvodu přijímání následných protikorupčních opatření. V této části se bakalářská práce zaměří, rovněž na mezinárodní postavení České republiky v indexu CPI a na práci především mezinárodních organizací zabývajících se korupcí. V bakalářské práci bude rovněž podrobně popsána legislativa související s korupčním jednáním, zejména trestné činy, které s korupcí úzce souvisí.

Poslední částí bakalářské práce, bude praktická část, která se bude věnovat průzkumu vnímání korupce zaměstnanců státní správy, a výsledky tohoto průzkumu budou analyzovány.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjištění nejrizikovějších odvětví státní správy, ve kterých hrozí největší a nejčastější nebezpečí vzniku korupčních rizik, respektive korupčního jednání, jejich vyhodnocení a především přijímání následných účelných a efektivních opatření vedoucích k eliminaci těchto rizik, popřípadě k eliminaci následného korupčního jednání.

V bakalářské práci je použito dotazníkové šetření, které má zjistit výskyt korupčního jednání zaměstnanců a pracovníků ve státní správě a jejich osobní zkušenost s korupcí. Autor na základě dotazníkového šetření zkoumal a dle odpovědí následně potvrdil či vyvrátil dvě stanové hypotézy: 1. Nadpoloviční většina respondentů se setkala s tím, že jim někdo nabízel úplatek. 2. Nadpoloviční většina respondentů by nepřistoupila na korupční jednání, které by jim zajistilo lepší pracovní pozici. Dále byla provedena analýza, zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace a shrnutí.

Další z hlavních částí bakalářské práce je samotná korupce, která bude v bakalářské práci dopodrobna rozebrána a popsána. Budou použity konkrétní případy korupčního jednání z praxe a bude proveden průzkum vnímání korupce zaměstnanců státní správy. K vypracování jednotlivých kapitol bude použita odborná literatura včetně statistických údajů.

Vedlejším cílem je poskytnout charakteristiku pojmu korupce, korupčního jednání, informovat čtenáře o této problematice a zároveň informovat o korupci v naší zemi a organizacích, které proti korupci bojují.

Bakalářská práce vychází z právní úpravy platné ke dni 22. 3. 2018.

2 Korupce a korupční rizika - charakteristika

Rizika představují především události, nebo skutečnosti, které mohou nastat a pokud tyto události nastanou, mají negativní dopad na hodnotu společnosti. Rizika znamenají potenciální ztráty pro firmy či organizace.

Rizika jako taková se dají rozdělovat podle výše pravděpodobnosti, že konkrétní riziko reálně nastane a podle daného dopadu v případě, že toto riziko bude naplněno. Tato obecná definice rizika je platná stejně tak pro korupční rizika, jejichž míra nebezpečnosti pro společnost je měřitelná. Měřitelnost míry korupčních rizik a korupce je velmi důležitá, jelikož pouze tímto způsobem lze nejobjektivněji zjistit, jaká konkrétní korupční rizika hrozí v daném odvětví statní správy a lze tak nejlépe přijmout konkrétní potřebná opatření, která by snižovala míru daného rizika, popřípadě toto riziko přímo eliminovala.

Korupční rizika se dají zcela eliminovat jen velmi těžko a boj proti korupčním rizikům je velmi obtížný, jelikož tato vytváří především sama společnost. Pouze chování konkrétních osob ovlivňuje míru korupčních rizik. Toto je srovnatelné například s majetkovou kriminalitou. Korupční rizika vytváří osoby ve víře, že z daného jednání budou mít nějaký prospěch, stejně tak činí člověk, který páchá majetkovou trestnou činnost. Toho, že se dopouští něčeho nezákonného, si jsou oba potenciální pachatelé plně vědomi, ovšem ani toto riziko je neodradí od páchání dané trestné činnosti, jelikož případný prospěch, který by oběma stranám vzniknul, je pro ně velmi lákavý.

Z výše uvedeného je patrné, že eliminace korupčních rizik je velmi obtížná. Na vytvořená korupční rizika navazuje korupce samotná. Na rozdíl od korupčního rizika, které může vytvořit pouze jedna strana, u korupce, respektive korupčního jednání je zapotřebí minimálně dvou stran. Boj proti korupci jako takové je tedy mnohem efektivnější a v případě, že je prováděn svědomitě a nekompromisně, může mít za důsledek snižování míry korupčních rizik, jelikož subjekty, které tato rizika vytváří, si budou v budoucnu více rozmýšlet, zda jim dané jednání stojí za případné riziko trestní sankce.

V níže uvedených podkapitolách se zaměříme na definici korupce samotné, na konkrétní příčiny vzniku korupce, její druhy a formy, jelikož tyto ukazatele se liší v závislosti na odvětví, ve kterém se vyskytují.

Pavol Frič je vůbec jedním z prvních autorů, kteří se věnovali korupci. V roce 1999 vydal knihu Korupce na český způsob, která se zabývá obecně příčinami a definicemi korupce, rozebírá průběh privatizace a srovnává českou zkušenost se zahraničním.[1]

2.1 Definice korupce

Slovo korupce pochází z latinského slova „corrumpere," jehož význam je kazit, nalomit, oslabit, znetvořit, podplatit. Význam korupce definuje zneužití funkce, nebo postavení jedince nebo skupiny k získání osobního prospěchu. Získaným prospěchem mohou být neoprávněné finanční příjmy, rovněž ale také získání výhod, přízně, nebo například protěžování. Korupci jako takovou lze rozdělovat na velkou, malou, organizovanou a neorganizovanou.

Mezinárodní organizace „Transparency International" definuje korupci jako zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu. Znamená takové jednání představitelů veřejného sektoru (ať už se jedná o politiky či státní úředníky), jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.[2]

Forem korupce je nepřeberné množství a je nutné dodat, že různé druhy těchto forem jsou vzájemně provázané a různě se doplňují. Nejzákladnějšími a nejrozšířenějšími formami korupce, které si v této práci podrobněji rozebereme, jsou trestné činy úředních osob, úplatkářství a další formy trestné součinnosti. Tyto základní formy korupce v sobě zahrnují další méně rozšířené formy korupčního jednání, popřípadě další tzv. „doprovodné trestné činy".

[1] FRIČ, Pavol a kol.: Korupce na český způsob. Praha 1999. 302 s.
[2] Transparency International Česká republika, o.p.s. [online] [cit. 2018-02-15].
Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/TI_KOPS_Obcan_proti_korupci-Prirucka_obcanske_protikorupcni_sebeobrany_FINAL2.pdf

Jak již bylo zmíněno výše, k tomu, aby došlo ke korupci, musí se jednání účastnit minimálně dva subjekty. Na straně jedné je subjekt, který vytváří korupční riziko. Tímto je myšlena subjekt (fyzická nebo právnická osoba), která se pokouší o podplácení. Na druhé straně je subjekt, který danému riziku v případě korupce podlehne a dopustí se přijetí úplatku. V tomto případě se jedná především o zaměstnance ve státní správě. Oba tyto subjekty se v danou chvíli dopustí protiprávního jednání, za které jim hrozí trestní stíhání.

2.2 Příčiny korupce

Příčin korupce jako takové je hned několik, ale tou naprosto nejzákladnější příčinou je touha osob po získávání určitých výhod nebo materiálních statků na úkor ostatních. Nejvíce zasaženou skupinou, která se dnes a denně setkává s různými druhy korupčních rizik, jsou právě pracovníci ve státní správě. Výkon pravomoci těchto státních zaměstnanců se snaží zneužít ostatní subjekty za účelem získání svého vlastního prospěchu. Tato korupční rizika hrozí těmto specifickým státním zaměstnancům neustále a jejich četnost je přímo úměrná především výši životní úrovně daného státu. Tento příklad je nejvíce viditelný na zemích východně od naší republiky, popřípadě v rozvojových zemích, kde korupce sahá až k nejvyšším představitelům daného státu a rozdíly v životní úrovni některých občanů jsou tu naprosto propastné. V těchto zemích je nejvíce patrná míra korupce ve státní správě. Lidé žijící v takové společnosti berou korupci jako běžnou součást života a setkávají se s ní prakticky neustále i při běžných každodenních činnostech. Vzhledem k tomu, že korupční jednání je zde s trochou míry nadsázky prakticky legální, nepřijde občanům takovéto země vytváření korupčních rizik nijak výjimečné.

Struktura státního aparátu

Struktura státního aparátu úzce souvisí s příčinami korupčních rizik, jelikož v případě, že státní regulace je složitá a s touto regulací je spojený složitý administrativní proces, zvyšuje se tak snaha o dosažení požadovaného stavu nezákonným a nemorálním korupčním jednáním. Zjednodušeně řečeno, v případě zjednodušení administrativních procesů v souvislosti s výkonem různých odvětví státní správy, by došlo ke snížení počtu vytvářených korupčních rizik. Tedy subjekt

vytvářející korupční nabídku by proces absolvoval v rámci zákonných postupů a neměl by důvod schylovat se ke korupčnímu riziku. Zjednodušení administrativních procesů by se tedy dalo svým způsobem brát také jako jedno z protikorupčních opatření.

Nedostatek transparentnosti

Málo kontrolních mechanismů a široké rozhodovací pravomoci v rukou jednotlivců vytváří příznivé podmínky pro korupční jednání. V případě, že by v rukou jednotlivých zaměstnanců státní správy nebyly široké možnosti rozhodovacích pravomocí, ale každý zaměstnanec ve státní správě by měl v rámci výkonu své pravomoci jasně daná pravidla, která nelze porušit, rovněž by pominuly důvody k vytváření korupčních rizik.

Výše úplatku

Je důležitým faktorem při potlačení korupčního vzdoru, i ti nejpoctivější jedinci těžko odolávají velmi vysokému úplatku.

2.3 Druhy korupce

V současné literatuře se dá nalézt nepřeberné množství způsobů, jak korupci klasifikovat. Jednotliví autoři vycházejí z nejrůznějších rozborů a kritérií korupčního chování. Jako základní rozdělení korupce můžeme považovat dělení v návaznosti na její rozsah, intenzitu a závažnost. Na základě tohoto kritéria lze rozlišit korupci **malou (administrativní)** a **korupci velkou (organizovanou)**.

Malá každodenní korupce

Jedná se o korupci, která se vyskytuje v běžném životě a většina lidí se s ní již někdy setkala. Korupce malá se vyznačuje malou výší úplatků, ale oproti tomu se vyskytuje častěji. Jedná se tedy většinou o drobné úplatky, které jsou hodnoceny jako běžná součást každodenního života. Do této skupiny lze zařadit například uplácení úředníků, uplácení policistů v rámci silničních kontrol, činitelů státní správy v souvislosti s každodenními administrativními úkony a obdobné případy. „Není

považována za nebezpečnou, nicméně četností výskytu může způsobit značnější škody než korupce velká“.[3] Rozdíl v malé každodenní korupci oproti velké politické korupci je v tom, že se na ní podílí větší množství pachatelů a výše úplatků je zde mnohem menší. Jak již bylo zmíněno výše, v některých zemích, především východního bloku, případně v rozvojových zemích je tento druh korupce tolerován, je zde brán jako běžný společenský jev. Abychom se nepohybovali pouze v teoretické rovině, uvedeme si jeden konkrétní případ korupčního jednání v rámci tzv. „malé každodenní korupce“.

Policisté odsouzení za zneužití pravomoci a úplatkářství

Ukázkovým příkladem může být případ celkem deseti policistů z Vratimovského policejního oddělení a jednoho strážníka Městské policie z Šenova okres Frýdek-Místek. Výše uvedení policisté vyžadovali od řidičů, u kterých při silničních kontrolách zjistili dechovou zkouškou přítomnost alkoholu v dechu, úplatky. Městského strážníka poté využívali k používání přenosného měřícího zařízení rychlosti, přičemž za zjištěné přestupky vybírali od řidičů úplatky, o které se poté podělili. Všichni výše uvedení policisté, byly v roce 2009, odsouzeni k podmíněným trestům odnětí svobody, zákazu práce u policie a někteří byli potrestáni peněžitým trestem. Jeden z policistů byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. [4]

Velká politická korupce

O velké politické korupci, neboli organizované korupci se hovoří nejčastěji v souvislosti s vysokými představiteli veřejného a společenského života. Tohoto druhu korupce se dopouštějí čelní představitelé státu. Jedná se tedy o korupci, která není příliš častá, ale páchá největší škody, jelikož úplatky v těchto sférách jsou velké a dobře se tají. Jde zde o získávání významných funkcí, o získávání moci a velkého zisku. Organizovaná korupce se nejčastěji projevuje různými formami jako je zpronevěra veřejných prostředků, jejich nehospodárné využívání, soukromý prospěch z privatizace,

[3] VOLEJNÍKOVÁ, Korupce v ekonomické teorii a praxi, Praha, 2007, s. 22
[4]Centrum.cz | Atlas.cz 1999 – 2018 © Economia, a.s. [online] [cit. 2018-03-12].
Dostupné z: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/trest-policistum-za-uplatky-dva-roky-vezeni-a-podminky/r~i:article:634823/

zneužívání veřejné moci v souvislosti se zadáváním veřejných zakázek, přidělování monopolních licencí, nepotismus, klientelismus, zločiny bílých límečků atd.[5]

Jak již bylo uvedeno výše, do státní správy spadají Ústřední orgány státní správy, tedy například veškerá ministerstva. Jak je všeobecně známo, ministerstva rozhodují v určitém rozsahu o nakládání s veřejnými zdroji, o udělování veřejných zakázek a v současné době jsou pravděpodobně nejzajímavějším zdrojem příjmů dotace z fondů Evropské Unie. Právě předmětné dotace z Evropské Unie se dají čerpat rovněž prostřednictvím ministerstev. Ačkoliv Česká republika patří v čerpání evropských dotací mezi nejhorší, co se týče problémů ohledně korupčního jednání v souvislosti s čerpáním těchto finančních prostředků, bude Česká republika v pomyslném nepopulárním žebříčku naopak hodně vysoko. Jakmile si po volbách do poslanecké sněmovny začnou vítězné strany rozdělovat jednotlivá ministerstva, největší zájem je o, dříve ne tolik oblíbené resorty, kterými jsou například ministerstvo pro místní rozvoj, ministerstvo zemědělství a ministerstvo dopravy. Hlavním důvodem zájmu o ovládnutí těchto úřadů jsou právě finanční prostředky čerpané z fondů Evropské Unie, které přes tyto resorty proudí. Abychom se ani v tomto případě nepohybovali pouze v teoretické a obecné rovině, můžeme si uvést konkrétní případ korupčního jednání souvisejícího právě s čerpáním „evropských peněz," ke kterému došlo v nedávné minulosti právě v České republice.

Korupční aféra MUDr. Davida Ratha

Pravděpodobně nejznámější českou korupční aférou je doposud šetřený případ, kdy lékař a dnes již bývalý politik, MUDr. David Rath, byl dne 14. května 2012 zadržen policií s krabicí od vína, ve které byla finanční hotovost ve výši 7 milionů korun. Ačkoliv v době jeho zadržení byl poslancem Poslanecké sněmovny České republiky. Důvodem jeho zadržení bylo podezření z korupce a manipulace s veřejnými zakázkami v několika případech a to v souvislosti s výkonem funkce hejtmana Středočeského kraje. Po dlouhém vyšetřování byl dne 23. Července 2015 MUDr. David Rath nepravomocně odsouzen za zločin přijetí úplatku v minimálně pěti případech korupce a manipulace s veřejnými zakázkami k trestu odnětí svobody na dobu 8 let a 6 měsíců

[5] Transparency International. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě [online]. Vyd. 1. Praha: Transparency International, 2005 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z WWW: <www.transparency.cz>.

ve věznici s dozorem a propadnutí majetku ve výši 22 milionů korun, které získal trestnou činností.[6]

Zvláštním druhem korupce je tzv. „state capture.“ Tento druh se uvádí až v poslední době a stojí mezi malou a velkou korupcí. Dochází při ní k ovládnutí legislativního procesu soukromými subjekty, které korupci vytváří. Dochází tak ke spojení mezi politickými představiteli a soukromými společnostmi. Tuto formu korupce lze spojit s projevy jako kontrola veřejných institucí pro soukromý prospěch nebo trestnou činnost, formování koluzivních sítí, které omezují politickou soutěž, podkopání svobodných voleb skrytou reklamou a neprůhledným financováním kampaní, zneužití legislativní moci, korupce v soudních řízeních, zneužití auditu, vyšetřování a dozoru, užívání kompromitujících materiálů pro politické vydírání a nátlak a korupce médií.[7]

Korupci lze dále členit na aktivní, praktickou a pasivní. Pokud se hovoří o aktivní korupci, znamená to, že uplácí soukromý sektor. Hovoří-li se o korupci praktické, znamená to, že korumpující uplácí z důvodu, aby došlo k urychlení procesu. Pokud úplatek vyžaduje sám veřejný činitel, hovoří se o pasivní korupci.

Výše uvedené oblasti druhů korupce se navzájem prolínají. Například malá korupce může být vnitřní, může se vyskytovat ve veřejném nebo v soukromém sektoru. Naopak pokud jde o korupci politickou, vždy lze mluvit o velké korupci.

2.4 Formy korupce

Nejčastěji je korupce spojována s úplatky. Úplatky jsou ale pouze jednou z forem, které korupci doprovází. Existuje řada možných způsobů a forem korupce, ale je nutné počítat s faktem, že jedna forma korupce na sebe váže další a že jednotlivé formy korupce se vzájemně doplňují. Níže jsou uvedeny základní pozorovatelné formy korupce:

- vlastizrada, velezrada, převrat, nezákonné zahraniční transakce, pašování,

[6] © 2018 MAFRA, a.s., ISSN 1213-1385 © Copyright ČTK, Reuters. [online] [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/david-rath-timeline-0oh-/zpravy-domov.aspx?klic=172172

[7] DANČÁK, B., HLOUŠEK, V., ŠIMÍČEK, V.: Korupce: projevy a potírání v České republice a Evropské unii. Brno 2006. s. 103

- zpronevěra, padělání, špatné užívání fondů,
- zneužití moci, zastrašování, mučení, nezasloužené prominutí trestů, ústupky,
- podvody, zkreslování, vydírání,
- překrucování spravedlnosti, kriminální chování, křivá výpověď, nezákonné uvalení vazby, falešná obvinění, úmyslné uvedení v omyl,
- zanedbání povinností, dezerce, parasitismus,
- uplácení a podplácení, vymáhaní nezákonných odvodů, provize,
- falšování a manipulace voleb,
- zneužití vnitřních informací, falšování záznamů,
- neschválený prodej veřejného úřadu, veřejného majetku a licencí,
- manipulace s předpisy, obchody, dodávkami, smlouvami a úvěry,
- daňové podvody, daňové úniky a nepřiměřené obohacování,
- nedovolené ovlivňování obchodů, náklonnost (zaujatost) při zprostředkovatelských vztazích, konflikt zájmů,
- přijetí nepatřičného daru, poplatku, úplatku, požitku a služební cesty financované cizím subjektem,
- propojení s organizovaným zločinem, operace na černém trhu,
- nepotismus, klientelismus,
- nezákonný dohled (sledování), nezákonné odposlechy a zneužití poštovního styku,
- zneužití úředních pečetí a razítek, úředních budov a příspěvků na vedlejší výdaje.

3 Korupce ve státní správě

Korupci ve státní správě je možné definovat jako zneužívání veřejné moci pro soukromý zisk. Korupce může sice existovat v každé organizaci, ale státní správa je korupcí postižena nejvíce. Z výsledků průzkumu „Globální barometr korupce“ publikovaných v roce 2013 organizací Transparency International vyplývá, že celosvětově považují lidé za pět nejzkorumpovanějších institucí politické strany, policii, státní úřady, zákonodárné orgány a justici. Výsledky výše uvedeného průzkumu jen potvrzují provázanost korupčních rizik a korupce se státní správou. Nejpalčivějším problémem může být provázanost korupce s vládními politickými stranami, jelikož zákonodárci mají pravomoci k uzákonění protikorupčních zákonů, k přijímání protikorupčních opatření a k celkovému vytváření korupčního klimatu v zemi. Pokud však korupce sahá až k nejvyšším vládním špičkám, nebude patrně v jejich zájmu zvyšování protikorupčních opatření, která by vedla k eliminaci korupce, případně k jejímu šetření a následnému trestnímu stíhání. V tomto případě tomu bude naopak, budou vycházet v platnost, zákony, které budou příznivé pro vytváření korupčního klimatu, zákony, které budou znesnadňovat práci kontrolním orgánům a orgánům činným v trestním řízení, které se vyšetřováním korupce zabývají. Dojde ke špatnému zprůhlednění přidělování veřejných zakázek a rozdělování veřejných financí.

Je tedy jednou z nejdůležitějších věcí, aby kontrolní mechanismy byly nastavené tak, aby nemohlo docházet k provázanosti korupce s vládními a zákonodárnými představiteli státu.

3.1 Státní správa

Vzhledem k tomu, že bakalářská práce se zabývá korupcí a korupčními riziky ve státní správě České republiky, budou představeny nejzákladnější odvětví státní správy.

Státní správou jako takovou se rozumí činnost státu, která je prováděna buď přímo státními orgány, nebo orgány, na které stát výkon státní správy v určitém rozsahu přenesl. Státní správu vykonávají především níže uvedené orgány:

1. **Ústřední orgány státní správy**

Ústřední orgány státní správy mají celostátní působnost a spadají pod ně především všechna ministerstva. Těmto orgánům není nadřízený žádný jiný úřad, ale bývá to zpravidla vláda České republiky.

2. **Územní orgány státní správy**

Územní orgány státní správy se od Ústředních orgánů státní správy odlišují především tím, že mají pouze místní příslušnost.

3. **Ostatní státní orgány**

Patří sem především Státní fondy České republiky

4. **Jiné k tomu oprávněné subjekty**

Mezi jiné subjekty, které jsou oprávněné vykonávat v určitém rozsahu státní správu, patří například Veřejná stráž (např. Myslivecká, Lesní, Rybářská stráž)

3.2 Situace v České republice

Pojem korupce byl a i v současnosti je stále velice frekventované téma. Je to pojem, který může nabývat mnoha významů. Lze jej hodnotit nejen jako trestný čin, ale také jako porušení pracovní kázně, přestupek nebo obecné porušení etiky. Korupce je tedy zřejmě největším problémem správné funkce veřejné správy a spravování veřejných financí v České republice. Nejen že má tento nepříznivý jev za příčinu finanční ztráty a zpomalený hospodářský růst naší země, ale působí nejzásadněji na vnímání morálky v naší společnosti. Pokud tedy korupční chování ovlivňuje rozhodování některých vládních činitelů, státních úředníků či soudců, jejichž korupční jednání proniká do nejvyšších pater státních struktur, lze konstatovat, že takové jednání má vliv na fungování chodu celého státu.

Podle názorů světových odborníků v České republice převládá tzv. aktivní či praktický typ korupce.

Znamená to, že investor je občas nucen platit za služby, které by měly být zdarma, zejména z důvodu urychlení určitých procesů. Jedná se navíc o korupci organizovanou ve vysoké míře z centrální úrovně (tj. parlament, vláda, vrcholná administrativa), s maximálně otevřenými sítěmi. „Česká republika je značně multikulturní, což vyplývá z její polohy v srdci Evropy a její obyvatelé jsou vesměs ateisté, tudíž nejsou při obchodování či korupčních aktivitách vázáni pouty tradice a původ peněz je až tolik nezajímá.“[8] V současnosti se korupce v Česku koncentruje zejména do oblasti rozdělování veřejných zdrojů, do sféry zájmů politických stran, státní správy a byznysu.

3.3 Korupční rizika ve státní správě

Korupční rizika jako taková nehrozí nejen v činnostech Policie České republiky, kde jsou nejvíce viditelná, ale prakticky ve všech činnostech. Především pak hrozí osobám, které vykonávají veřejnou funkci. Těmto osobám jsou obvykle svěřeny určité rozhodovací, či jiné pravomoci. V souvislosti s tímto vznikají určitá korupční rizika, kterým jsou osoby ustanovené v těchto veřejných funkcích vystaveny. Dochází k pokusům o jejich ovlivňování především ze strany subjektů, kterých se rozhodnutí vyplývající z pravomoci daného státního zaměstnance týká.

Osoby vykonávající veřejné funkce mají rovněž určité pravomoci z hlediska přístupu k dokumentům, ke kterým však další osoby volný přístup nemají, popřípadě do veřejně nepřístupných databází. I z těchto důvodů mohou být vystaveni korupčním rizikům v souvislosti s vynášením utajovaných informací.

V rámci výše uvedeného ovlivňování osob ve veřejných funkcích, může docházet k pokusům o uplácení, či k obdobným formám korupce. S výkonem jejich funkce jsou tedy vždy spojena určitá korupční rizika, a proto jsou osoby do těchto funkcí vybírány mimo jiné tak, aby byly schopny těmto daným rizikům odolávat, aby splňovaly určité morální standardy a ctili určitý etický kodex.

[8] PACHMAN, A. Povaha korupce v České republice. In DANČÁK, B., HLOUŠEK V. a ŠIMÍČEK V. (eds.). Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4062-9, s. 68-84

Pečlivý výběr osob ustanovených do různých veřejných funkcí je jedním z nejzákladnějších nástrojů, jakým se dá daným korupčním rizikům čelit, jelikož tato rizika se pravděpodobně nedají zcela eliminovat a ve větší, či menší míře budou přetrvávat neustále. V případě vhodného výběru osob do konkrétních funkcí by nemělo záležet pouze na jejich schopnostech a znalostech, ale v neposlední řadě by měly být zohledňovány především jejich povahové, morální a psychické vlastnosti s ohledem na daná korupční rizika, kterým budou ve své funkci vystaveni. Rovněž by měl být dbán důraz na jejich průběžné proškolování, prohlubování a procvičování jednání v jednotlivých situacích, které by mohly vést ke korupčnímu jednání. Kvalitní výběr těchto pracovníků je jedním ze základních stavebních kamenů v boji proti korupci.

V neposlední řadě je jedním z nástrojů boje proti korupčním rizikům a korupci zpřísňování kontrol, zjednodušování práce kontrolních orgánů, jejich personální posilování a případně i zvyšování postihů při odhalování již samotného korupčního jednání. Tato represivní činnost by měla být zefektivněna především tím způsobem, aby kontrolní orgány nebyly zbytečně zatěžkávány administrativními procesy, ale naopak byla jejich práce zjednodušena. Ačkoliv se jedná o činnost represivní, může mít i preventivní účinky, jelikož v případě odhalení korupčního jednání a následného postihu všech účastníků tohoto nezákonného jednání, dojde mezi potenciálními subjekty, které by se mohly v budoucnu účastnit korupce k upuštění od tohoto jednání.

Dle příručky protikorupční komise policie České republiky jsou korupční rizika hrozící příslušníkům rozdělena do tří níže uvedených kategorií.

I. kategorie korupčních rizik v souvislosti s rozhodovací pravomocí policisty:

1) Nestandardní postup při řešení správních deliktů

2) Nestandardní postup v rámci trestního řízení

3) Upuštění od zákroku, nebo úkonu

II. kategorie korupčních rizik v souvislosti s přístupem policistů k informacím:

1) Neoprávněné poskytnutí informací z evidencí

2) Neoprávněné poskytnutí jiných informací

III. kategorie korupčních rizik spojené s nezákonnými či nevhodnými aktivitami

Ačkoliv výše uvedené korupční rizika jsou rozdělena v rámci výkonu služby Policie České republiky, dají se vztáhnout na veškeré orgány státní správy.

V první kategorii, k omezování většiny korupčních rizik, která jsou zde uvedena, velkým způsobem přispělo zdokonalování informačních technologií. Dnes je veškeré trestní a přestupkové řízení zadokumentováno elektronicky v interním policejním systému zvaném evidence trestního řízení (dále jen ETŘ), který je využíván v rámci celého policejního resortu. V tomto systému je podrobně zadokumentováno veškeré jednání policistů v rámci šetření přestupků, trestných činů a jiných deliktů. Rovněž jsou zde zaznamenány jejich přístupy do jednotlivých spisů a dokumentů s uvedením konkrétních časových údajů.

V kategorii druhé jsou uvedena korupční rizika v souvislosti s přístupem policistů k různým druhům informací. I v tomto případě hraje zdokonalování informačních systémů velkou roli v eliminaci těchto rizik. Každá evidence, do které mají policisté přístup je velmi pečlivě hlídaná. Získávání informací z těchto evidencí je možné pouze při splnění zákonných důvodů a především v rámci služebních povinností. Při každém dotazu do dané evidence musí policista uvést konkrétní a oprávněný důvod dotazu a stejně tak, jako v systému ETŘ, jsou i zde veškeré vstupy a údaje o získávání potřebných informací zaznamenávány.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je pro pracovníky Odboru vnitřní kontroly, popřípadě pracovníky Generální inspekce bezpečnostních sborů velmi snadné dohledat potřebné informace v rámci šetření případného korupčního jednání policistů.

S fungováním výše uvedených systému Policie České republiky jsou příslušníci seznámeni a už samotné vědomí, že v případě zneužití jejich pravomoci spočívajícího v neoprávněném získávání informací z těchto evidencí, nebo neoprávněné vynášení těchto informací jim může přinést trestní stíhání, by mělo být dostačujícím preventivním opatřením pro eliminaci tohoto druhu korupčního jednání. Pokud se však tímto způsobem podaří eliminovat korupční jednání, podaří se takto eliminovat už samotná korupční rizika, jelikož osoby, které obdobná rizika vytváří, se svými případnými nabídkami neuspějí a nezbyde jim tedy nic jiného, než od podobného jednání v budoucnu upustit.

Kategorie třetí uvádí korupční rizika spojená s nezákonnými či nevhodnými aktivitami. Do této kategorie by se dalo zahrnout například neoprávněné podnikání

příslušníků policie České republiky. Osobám ve služebním poměru police České republiky není umožněno podnikání, či jiná výdělečná činnost, respektive je povolena pouze v několika určitých případech a v omezené míře.

V minulosti se již stalo několik případů, kdy policista například podnikal v oboru, ve kterém jej zvýhodňovalo získávání informací, které souvisely s výkonem jeho služby a byly neveřejné, respektive utajované. Tento příslušník měl veškeré podnikatelské činnosti vedeny například na manželku, nebo jiného rodinného příslušníka, aby neporušoval zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů č. 361/2003 Sb., ovšem ve skutečnosti veškerou podnikatelskou činnost řídil sám policista a k tomuto zneužíval své pravomoci, popřípadě spolupracoval s obdobnými společnostmi výměnou za získávání materiálních statků, či určitých výhod.

3.4 Eliminace korupčních rizik a korupčního jednání

Hlavní příčinou vzniku korupčních rizik potažmo korupčního jednání je snaha jedinců, respektive skupin napříč všemi společenskými vrstvami, po penězích, zisku, moci, úspěchu nebo jiných materiálních i nemateriálních statcích a hodnotách.

Jedním z hlavních důvodů toho, že korupční rizika mohou vůbec vznikat, je skutečnost, že dochází ke svěřování pravomocí osobám, které vykonávají veřejnou funkci. (dále jen úřední osoby). Takto postavené osoby musí mít určité rozhodovací a jiné důležité pravomoci, které jsou nezbytné pro plnění úkolů svěřených do jejich kompetence. Toto je samozřejmě dvousečné, čím větší pravomoc úřední osoba má, tím lépe se jí pracuje a její pracovní výsledky jsou samozřejmě efektivnější. Tento systém má ovšem i druhou stranu mince.

S rostoucími pravomocemi roste i riziko možného vzniku korupčních rizik, čímž se zvyšuje tlak na danou osobu a je pro ni mnohem těžší těmto rizikům odolávat. Následný vznik korupčního jednání poté záleží z největší části na samotném charakteru a morálních hodnotách daného jedince, jelikož toto je naprosto základní.

Rovněž však záleží na kontrolních mechanismech, které jsou schopné působit rovněž preventivně a ne pouze represivně. Je v jejich silách, aby zabránily korupčnímu

jednání ještě před tím, než vůbec nastane. Pokud se již nepodaří těmto orgánům působit preventivně, měly by již vzniklé korupční jednání odhalit.

Preventivní činnost kontrolních mechanismů a orgánů spočívá především v eliminaci korupčních rizik. Pokud je dostatek kontrolních mechanismů a pracují efektivně, nedávají tak prostor pro vznik korupčního jednání zaměstnancům ve státní správě a tudíž přispívají k eliminaci možných korupčních rizik. Jinak řečeno, pokud bude daný subjekt, který vytváří korupční riziko vědět, že případná podplácená osoba nebude mít možnost obejít kontrolní mechanismus, upustí od svého záměru a dané korupční riziko nevytvoří. Toto je tedy jedna z možností, jak předcházet, popřípadě zamezovat vzniku nejen korupce, ale především korupčních rizik.

Jako jednou z příčin korupčních rizik je povaha jednotlivých osob a jejich morální a charakterové hodnoty. Realita je bohužel taková, že někteří lidé se při naplňování svých cílů neštítí používat nekalé praktiky a právě tyto osoby vytváří případná korupční rizika. Pokud by všichni lidé respektovali určitý etický kodex, nebyl by možný vznik žádných korupčních rizik, potažmo korupčního jednání. Ovšem v dnešní době a při dnešním způsobu fungování společnosti je toto prakticky vyloučeno. Nejen, že dochází k vytváření korupčních rizik ze strany uplácejících osob, ale dochází k vytváření korupčních nabídek ze strany uplácených osob, které sami nabízí za úplatek sjednání určité výhody.

Jako příklad si můžeme uvést dopravního policistu, který zastaví v rámci silniční kontroly řidiče, u kterého například zjistí technickou závadu na vozidle. Policista řidiči sdělí, že za daný přestupek mu bude udělena pokuta ve výši 2000,-Kč. S tímto řidič souhlasí a je ochoten pokutu zaplatit. Policista však řidiči nabídne vyřešení přestupku bez vypisování pokuty s tím, že řidič zaplatí pouze 1000,-Kč a nebude mu vystaveno žádné potvrzení. Toto je korupční nabídka ze strany státního zaměstnance.

V neposlední řadě nelze opomenout korupční riziko vzniklé z hlediska ekonomického. V naprosto ideálním případě by všichni lidé měli za svou práci adekvátní a dostatečné množství finančních prostředků a tudíž jistotu stabilního ekonomického zázemí. Nebyl by tak důvod k vytváření jakýchkoliv korupčních rizik a následného korupčního jednání. Ovšem i toto je v dnešním způsobu ekonomického fungování společnosti naprosto nereálná představa.

*„Profesor **Parkinson** charakterizoval důvod podplácení a ochotu přijímat úplatky jako skutečnost, že každý člověk by byl spokojen se svým platem, pokud by byl o čtvrtinu vyšší než ten současný. Toto zvýšení by mu pak přineslo novou úroveň platu, ale vzhledem k tomu, že pro člověka je typická stálá nespokojenost a touha po něčem víc, jediným efektem „vytouženého“ zvýšení platu by bylo nadefinování nové hodnoty čtvrtiny.“*[9]

Důležitou roli v tom, jestli se společenské touhy naplní, nebo nenaplní, hraje tzv. korupční klima, které je nastavené v daném státu. Dalo by se říci, že čím složitější je státní regulace a administrativní proces, který je s ní spojený, zvyšuje se snaha o dosažení požadovaného stavu, přičemž může docházet k neetickému a nemorálnímu chování a ke zvyšování míry korupce. Že toto pravidlo platí, je patrné ve srovnání míry korupce v jednotlivých státech. Státy se silnou ekonomikou trápí korupce méně oproti státům s ekonomikou slabší.

3.5 Protikorupční opatření ve státní správě

Cílem protikorupčních opatření je snižování výskytu korupce. Její úplná eliminace není možná. Protikorupční opatření můžeme dělit na preventivní a represivní, přičemž hlavní důraz by měl být kladen na prevenci možných budoucích korupčních jednání. Preventivními protikorupčními opatřeními se rozumí taková opatření, která jsou způsobilá předcházet korupci ve společnosti. Represivní protikorupční opatření pak postihují korupční jednání sankcemi. Sankce mohou být především trestněprávního charakteru, ale nelze vyloučit i jiné, např. pracovněprávní, případně finanční sankce.

Boj proti korupci v České republice patří mezi klíčové priority MVČR a vlády ČR. Od roku 1999 je možné sledovat vznik protikorupční politiky české vlády. Byl také přijat vládní program boje proti korupci, na základě usnesení vlády z tohoto roku. Tento program „je považován za nosný pilíř české protikorupční vnitrostátní politiky, který představuje dlouhodobý, systematický projekt protikorupčních opatření legislativního a

[9] MALECHOVÁ, D., Korupce a nástroje protikorupční politiky z pohledu vstupu do EU, MU ESF, Katedra veřejné ekonomie, Brno, 2004, s. 17

organizačního charakteru a zavazuje českou vládu podílet se na spolupráci v boji proti korupci i na mezinárodní úrovni.“[10]

Aktuálním cílem Strategie vlády české republiky je systematicky snižovat příležitosti korupčního prostředí v ČR. Protikorupční opatření by tak měla eliminovat především prostor pro tvoření korupce, měla by také přinést zmenšení průhlednější veřejné zakázky, přísnější tresty, lepší ochranu oznamovatelů korupce, zpřísnění pravidel pro nakládání s veřejným majetkem a účinnější vyšetřování korupce. Strategie takto celkem definuje 58 bodů, jež se vztahují k protikorupčním opatřením legislativního i nelegislativního charakteru. Ty tvoří 5 tematických okruhů, jež se váží k různým oblastem veřejného života.[11]

1. Veřejná správa, jež zahrnuje protikorupční opatření na úrovni ústředních správních úřadů i územních samospráv;
2. Veřejné zakázky, označované v současné době za prostor nejvíce ohrožen korupcí;
3. Orgány činné v trestním řízení – Policie ČR, s důrazem na preventivní opatření nelegislativního charakteru, nikoliv pouze na represi;
4. Orgány činné v trestním řízení – Státní zastupitelství a soudy;
5. Moc zákonodárná, s důrazem na prevenci a průhlednost v jednání zákonodárců.

V rámci prevence se Strategie orientuje také na vzdělávání v oblasti boje proti korupci, zejména vzdělávání úředníků, policistů, soudců a státních zástupců.[12]

V boji proti korupci plní významnou úlohu nezisková organizace Transparency International – Česká republika. Jejím posláním je monitorovat stav korupce v České republice a svou činností aktivně přispívat k jejímu omezování. Organizace se soustředí především na prosazování systémových změn v oblasti veřejné správy a legislativy, ale také v soukromém sektoru.

[10] VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha, 2007. s. 299
[11] VLÁDA ČR. Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012 [online]. 2011, 55 s. [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezitedokumenty/protikorupcni_strategie.pdf, s. 11
[12] VLÁDA ČR. Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012 [online]. 2011, 55 s. [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezitedokumenty/protikorupcni_strategie.pdf, s. 4

Sektor policie má ustanovený vlastní interní protikorupční program, který je podle rozkazu policejního prezidenta ze dne 29. července 2016 změněn rozkaz policejního prezidenta č. 209/2015, kterým se vydává interní protikorupční program Policie České republiky. V jednotlivých oblastech policie jsou přijata konkrétní opatření protikorupčního programu policie.

Ke zvládnutí identifikovaných rizik výskytu korupčního jednání v jednotlivých oblastech činnosti policie jsou přijata konkrétní opatření uvedená v části IV. protikorupčního programu policie. Dále jsou ke snížení rizik korupce přijímána obecná opatření, jež lze rozdělit do následujících oblastí:

Obecně:

- Důsledně dodržovat právní předpisy a interní akty řízení.
- Maximálně zprůhlednit všechny činnosti, při kterých může docházet ke korupčnímu jednání (pravidlo čtyř očí, pořizování zápisů, apod.).
- Dodržovat Etický kodex Policie České republiky a Etický kodex zaměstnance Ministerstva vnitra.
- Podle možností monitorovat veřejné mínění externího zákazníka a tím si zajistit zpětnou vazbu o výskytu korupčního jednání.

Korupce patří mezi závažné nekalé praktiky, které v negativním slova smyslu ovlivňují trh a tím i ekonomiku země. Proto země se zcela zkorumpovanou veřejnou správou bývají označovány jako země třetího světa, Korupce je jev, který se nejspíš nikdy nepodaří zcela vymýtit a úspěšný boj proti ní je předpokladem pro hospodářský růst země. Je tedy pokládáno za důležité, aby společnost našla správnou kombinaci nástrojů a opatření na její eliminaci.

4 Odhalování korupce v České republice

V české republice byl dne 15. března 2003 nařízením Ministerstva vnitra č. 71/2001 zřízen útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen ÚOKFK SKPV) jako útvar s působností na celém území České republiky, který se věnuje prověřování a vyšetřování těch nejzávažnějších forem trestné činnosti. Tento protikorupční útvar tak nahradil dva zaniklé útvary, Úřad finanční kriminality a ochrany státu SKPV a Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti (dříve jako SPOK). ÚOKFK SKPV si vzal za cíl, aby byla vytvořena vysoce specializovaná, odborně zdatná, maximálně flexibilní, mobilní a morálně odolná policejní složka zaměřená na boj s nejnebezpečnějšími formami korupce, závažné hospodářské a finanční kriminality. ÚPKFK SKPV se mimo jiné také zabývá zajišťováním výnosů z trestné činnosti a majetku pachatelů pro náhradu škod a případný trest propadnutí majetku nebo věcí. Dále tento útvar spolupracuje se zahraničními policejními složkami v oblasti společných vyšetřovacích týmů či v rámci mezinárodní právní pomoci. ÚOKFK SKPV plní také funkci ARO (ASSET RECOVERY OFFICE) za ČR, tedy funkci Úřadu pro dohledávání majetku pocházejícího z trestné činnosti.

4.1 Metody sběru dat

Sběr regionálních dat a pohovory

Obsahem tohoto sběru je shromažďování materiálů a zjišťování zkušeností s korupcí jednotlivých lidí.

Průzkumy zaměřené na firmy, experty a úředníky

Tyto průzkumy jsou zaměřeny na zkoumání zkušeností s korupčním jednáním mezi veřejnými činiteli, kteří zastávají střední až vysoké posty, a mezi politiky.

Reprezentativní sociologický průzkum

Základním zdrojem dat o vnímání a zkušenostech s korupčním jednáním mezi populací v různých zemích tvoří průzkum veřejného mínění. Nevýhodou takto získaných dat může být jejich zkreslenost a tím se snižuje i vypovídající schopnost dat tohoto průzkumu. Důležitým prvkem pro vypovídající schopnost daného průzkumu je výběr vzorku respondentů, jejich skladba a množství. Klíčovou roli zde hraje i anonymita respondentů a forma, jakou jsou otázky pokládány, protože některým lidem nemusí být příjemné přiznat, že přijali či dali úplatek, což může mít pak za následek nepravdivost odpovědí. Taktéž musíme mít na mysli, že běžný člověk nemůže o korupčním jednání ve „vysokých kruzích" vypovídat na podkladě osobních zkušeností, ale pouze z doslechu ze sdělovacích prostředků nebo dalších jiných zdrojů.

Sběr dat z případových studií

Jsou používány materiály z vyšetřování, které jsou prováděny agenturami, medii či soudy.[13]

4.2 Metody měření korupce

Korupce je fenomén, který se těžko měří. Alespoň minimální korupce existuje v každé zemi světa, ale je zřejmé, že míra korupce se mezi jednotlivými zeměmi velmi liší. Měření míry korupce ve státě je velmi obtížné především z toho důvodu, že není vůbec jednoduché porovnat úroveň korupce dle měřitelných dat, kterými můžeme mít na mysli počet trestně stíhaných, respektive odsouzených osob. Míra korupce, která je zjištěná ze statistik oficiálních institucí však neodpovídá skutečnosti. Hlavně tedy u případů korupce je vysoká latence, protože ani jedna ze stran, tedy uplácející ani uplácený, nemá zájem na oznámení korupce. V daných statistikách se uvádí pouze zjištěné případy.

Mezi další problémy, se kterými se lze setkat při měření korupce podle statistik, lze zařadit to, že řada korupčních jednání nenaplní znaky žádného trestného činu. Také dále existují trestné činy, jejichž znaky lze naplnit i jiným způsobem než korupčním

[13] KARKLINS, R. The system made me do it: Corruption in Post-communist Societies. M. E. Sharp, 2005, s. 10 - 11

jednáním, ale ve statistikách se neuvádí způsob spáchání trestného činu. Tyto jednotlivá data totiž nemusí být zdaleka objektivní. Jejich výsledky mohou být zkreslené a mohou spíše vyjadřovat vůli státu v boji proti korupci, v jejím odhalování a potírání. Z tohoto důvodu je oblíbenější a častěji používanější metoda subjektivního vnímání korupčního prostředí mezi podnikateli, analytiky, státními úředníky apod. Subjektivní metody měření korupce jsou založeny spíše na názorech respondentů a jejich vnímání rozsahu korupce.[14] U těchto metod se využívají klasické sociologické postupy. Rozdělují se na kvalitativní a kvantitativní. U kvalitativních metod to jsou sociologické průzkumy, kde výsledkem je například tvrzení, že 30% obyvatel považuje policisty za rozhodně zkorumpované, 47% za spíše zkorumpované, 14% za spíše nezkorumpované, 4% za rozhodně nezkorumpované a zbylých 5% nemá názor. Zde není výsledkem jednoznačný číselný údaj, hovoří se zde tedy o kvantitativní metodě. Avšak tato tvrzení lze převést do podoby indexů, které pak už jsou kvantitativní metodou šetření.

Existují však další metody měření korupce, které využívají nejrůznější sociologické i ekonomické postupy. Za nejznámější a nejpoužívanější metody měření, které se pokoušejí kvantifikovat míru korupce, jsou indexy. Nejznámější kompozitní index je Index vnímání korupce (Corruption Perception Index; CPI), který každoročně publikuje Transparency International. Tento index se zaměřuje na korupci ve veřejném sektoru.

4.3 Mezinárodní postavení ČR podle indexu CPI

Index vnímání korupce (Corruption Perception Index; CPI) seřazuje země podle stupně vnímání existence korupce mezi úředníky veřejné správy a politiky. Jde o složený index, vycházející z výsledků průzkumů, které se vztahují ke korupci, odrážejí názory odborníků (ekonomů, analytiků mezinárodních institucí apod.) a představitelů podnikatelské sféry a zajišťují je různé nezávislé a renomované instituce. Index CPI je celosvětově nejpoužívanějším indikátorem míry korupce.

[14] VOLEJNÍKOVÁ, J. Korupce v ekonomické teorii a praxi. Praha: Profess Consulting, 2007, s. 28

Pro zařazení země do indexu CPI je třeba, aby pro ni byly k dispozici nejméně tři spolehlivé zdroje údajů. Zařazení země do žebříčku tedy nepoukazuje na existenci či neexistenci korupce v dané zemi, závisí výhradně na dostupnosti potřebných údajů.

CPI řadí země podle míry vnímané korupce ve veřejném sektoru s použitím stupnice 0-100, kde 100 označuje zemi téměř bez korupce, 0 naopak znamená vysokou míru korupce. Index je sestavován na základě výsledků průzkumů, v nichž respondenti (občané i experti) hodnotí schopnost vládních institucí omezovat a postihovat korupci, efektivitu protikorupčních opatření, rozsah korupce a otevřenosti v institucích veřejné správy a rozsah zneužívání veřejných funkcí a veřejných prostředků. Česká republika byla hodnocena na základě 9 dílčích průzkumů renomovaných mezinárodních institucí, většinou expertního charakteru. CPI je zveřejňován mezinárodní organizací Transparency International již od roku 1995.

V Indexu vnímání korupce se Česká republika po mnoha letech propadu již druhým rokem zlepšuje. Zatímco v roce 2014 zlepšení o 3 body představovalo posunutí o 4 místa v žebříčku, v roce 2015 zlepšení akcelerovalo na 5 bodů a významných 16 příček žebříčku. Česká republika se tak stala největším „skokanem“ roku. Z hlediska srovnání evropských zemí se ČR posunula z 25. místa na 22., je sice stále za Estonskem (14. místo, 70 bodů) Polskem (17. příčka, 62 bodů), ale výrazně předběhla Maďarsko (25. místo s 51 body) a Slovensko (na stejném místě). Na chvost Evropy se dostala Itálie (44 bodů) a úplně poslední Bulharsko (41 bodů). Celosvětově v čele žebříčku Indexu vnímání korupce nadále zůstávají severské země a Nový Zéland. První Dánsko má 91 bodů, druhé Finsko s 90 body, třetí Švédsko s 89 body následované Novým Zélandem s 88 body.

4.4 Organizace zabývající se korupcí

Níže jsou uvedeny nejznámější organizace zabývající se korupcí v České republice.

Růžový panter

Nevládní nezisková organizace je registrována pod identifikačním číslem 26595559 jako spolek zabývající se korupcí ve veřejné správě. Působnost organizace je vymezena zákonem a platnými stanovami. Organizace byla založena dne 24. května 2002. Organizace kontinuálně sleduje korupční prostor ve veřejné správě zahrnující zejména klientelistické vztahy, státní dotace přidělované neprůhledným způsobem firmám s neznámými vlastníky a veřejné zakázky. Organizace se dále zaměřuje na vymáhání informací, které musí být ze zákona veřejné, problematiku státních a evropských dotací a analyzování precedentních kauz, které demonstrují selhání výkonu státní správy. Zajímá se o bezpečnostní problematiku, zejména legislativu v oblasti utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti a Národní bezpečnostní úřad. Organizace se angažovala ve Sdružení místních samospráv České republiky. Organizace nemá žádné stálé zaměstnance. Prioritou organizace je působit kontinuálně, disponovat kvalifikovaným a zkušeným týmem odborníků, udržovat styky s médii, rozšiřovat tým a snažit se zajistit financování své činnosti tak, aby nedošlo ke střetu zájmů.

Nadační fond pro boj proti korupci

Je česká nestátní nadace, kterou 15, března 2011 zřídili Karel Janeček, Stanislav Bernard a Jan Kraus. Jeho cílem je podpora boje proti korupci v Česku. Jeho motto zní: *„Nebát se a nekrást, a ne nakrást si a nebát se.“*

Fond chce podporovat projekty odhalující korupční činnosti s významným ekonomickým dopadem na veřejnou správu, udílet ceny za prokázání korupce významného ekonomického dopadu, vypisovat granty na podporu investigativních novinářů, usilovat o dotahování zveřejněných případů korupce do konce, přispívat k budování etických hodnot v demokratické společnosti a tlačit na politiky k provedení nutných legislativních změn.

Transparency International (TI)

Je mezinárodní nezisková nevládní organizace bojující proti korupci, kterou definuje jako zneužití postavení k vlastnímu prospěchu. TI také podporuje změny k větší integritě v hospodářství, politice a společnosti. TI vznikla v roce 1993 jako nezisková organizace se sídlem v Německu. Spolu s dalšími ji založil Peter Eigen,

bývalý vyšší funkcionář Světové banky. Dnes funguje jako sdružení více než 80 národních poboček, řízených mezinárodním sekretariátem v Berlíně. TI vydává každoroční žebříček o stupni korupce v jednotlivých zemích – Index vnímání korupce. Tento žebříček je kritiky považován za neobjektivní, neboť je založen na výzkumech veřejného mínění, které popisují pouze subjektivní dojmy, nikoli fakta. Česká pobočka funguje od počátku 90. let.

5 KORUPCE A SOUVISEJÍCÍ TRESTNÉ ČINY

Trestné činy související s korupcí jsou obsaženy v zákoně č. 40/2009 Sb. (*dále jen trestní zákoník*). Předmětné trestné činy jsou obsaženy v Hlavě X, Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných. Díl 3 trestního zákoníku se zabývá úplatkářstvím.

Hlavními trestnými činy, které souvisí s korupcí, jsou rozebrány v podkapitolách níže. Jedná se především o přijetí úplatku, podplácení a nepřímé úplatkářství. Na tyto základní trestné činy navazují další trestné činy, které se týkají především úředních osob a výkonu jejich funkce.

Trestní zákoník v § 127 přímo definuje konkrétní úřední osoby. Tyto osoby vykonávají veřejnou moc a vzhledem k výkonu této moci je těmto osobám poskytována určitá ochrana. Zároveň je však od těchto osob vyžadována zvláštní odpovědnost.

Úředními osobami jsou dle § 127 trestního zákoníku osoby v níže uvedených funkcích:

a) soudce,

b) státní zástupce,

c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,

d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,

e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,

f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,

g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,

h) finanční arbitr a jeho zástupce,

i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,

pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

V § 334 odst. 2 trestního zákoníku jsou uvedeny další případy, jaké rovněž považovat za úřední.

(2) Úřední osobou podle § 331 až 333 se vedle osoby uvedené v § 127 rozumí též jakákoliv osoba

a) zastávající funkci v zákonodárném orgánu, soudním orgánu nebo v jiném orgánu veřejné moci cizího státu,

b) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodním soudním orgánu,

c) zastávající funkci nebo zaměstnaná nebo pracující v mezinárodní nebo nadnárodní organizaci vytvořené státy nebo jinými subjekty mezinárodního práva veřejného nebo v jejím orgánu nebo instituci, nebo

d) zastávající funkci v podnikající právnické osobě, v níž má rozhodující vliv Česká republika nebo cizí stát,

pokud je s výkonem takové funkce, zaměstnání nebo práce spojena pravomoc při obstarávání věcí obecného zájmu a trestný čin byl spáchán v souvislosti s touto pravomocí.[15]

Aby daná osoba mohla být považována za úřední osobu a ve smyslu trestního zákona byla trestně odpovědná a rovněž i chráněná, musí být splněny tři následující podmínky:

- musí jít o fyzickou osobu taxativně uvedenou v § 127 odst. 1, písm. a)-i)
- osoba musí plnit úkoly státu nebo společnosti a používat při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů
- trestný čin musí být spáchán v souvislosti s pravomocí a odpovědností úřední osoby.

Ochrana, která je výše uvedeným úředním osobám poskytována, je zakotvena rovněž v trestním zákoníku, jedná se především o trestné činy uvedené v hlavě X, díl 1 trestního zákoníku.

[15] Zákon č. 40/2009 Sb. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 13. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40

Naopak dopustí-li se úřední osoba trestného činu v souvislosti s výkonem své pravomoci, hrozí jí zpravidla vyšší trestní sazba. Trestné činy úředních osob jsou uvedené v hlavě X, díl 2 trestního zákoníku.

5.1 Trestné činy úředních osob

Ve výše uvedené kapitole je podrobně uvedeno, kdo je dle trestního zákoníku považován za úřední osobu.

Vzhledem k tomu, že úředním osobám je svěřena určitá pravomoc, je zde riziko zneužití této svěřené pravomoci ve svůj vlastní prospěch, případně ve prospěch jiných osob či subjektů. Vzhledem k tomuto riziku jsou v trestním zákoníku zakotveny především dvě níže uvedená ustanovení.

§ 329 trestního zákoníku - Zneužití pravomoci úřední osoby

(1) Úřední osoba, která v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,

b) překročí svou pravomoc, nebo

c) nesplní povinnost vyplývající z její pravomoci,

bude potrestána odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 sobě nebo jinému značný prospěch,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci,

d) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem,

e) spáchá-li takový čin zneužívaje bezbrannosti, závislosti, tísně, rozumové slabosti nebo nezkušenosti jiného, nebo

f) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) opatří-li činem uvedeným v odstavci 1 sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Příprava je trestná

§ 330 trestního zákoníku - Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti

(1) Úřední osoba, která při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu, bude potrestána odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci,

b) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) zajistí-li takovým činem jinému značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo

b) zajistí-li takovým činem jinému prospěch velkého rozsahu.[16]

[16] Zákon č. 40/2009 Sb. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 13. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40

Praxe je taková, že úřední osoba se v souvislosti s korupčním jednáním dopustí v rámci výkonu své pravomoci zpravidla nějakého konkrétního trestného činu, například přijetí úplatku, případně jiného trestného činu, za který ji hrozí zvláštní trestní sazba v souběhu s některým ze dvou výše uvedených trestných činů úředních osob. Rovněž v tomto případě bude uveden jeden možný konkrétní případ z praxe.

Policisté mají v rámci výkonu své funkce přístup k různým informačním systémům, jakými jsou například centrální evidence osob, centrální evidence vozidel, evidence kontroly osob a ke spoustě dalších obdobných systémů a evidencí, ve kterých jsou obsaženy citlivé osobní údaje. Tyto systémy nepochybně velmi významně napomáhají k objasňování trestné činnosti, k jejímu předcházení a jsou v dnešní době již nedílnou součástí práce policistů. Veškeré informace z výše uvedených systémů jsou policisté oprávněni využívat pouze ke služebním účelům. V minulosti se však již stalo několik případů, při kterých došlo ke zneužívání těchto informačních systémů k soukromým účelům.

Ke konkrétnímu případu došlo například v roce 2015 v Liberci, kdy místní policista využíval údajů z policejních evidencí a evidencí Ministerstva vnitra, které předával soukromým detektivům. Policista se tímto jednáním dopustil přečinu zneužití pravomoci úřední osoby v souběhu s přečinem neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací.

5.2 Úplatkářství

Úplatkářství je základní a nejvíce rozšířenou formou korupce. Tato kriminalita se pojí především s činností státní správy, ačkoliv se vyskytuje i v jiných odvětvích a lze se s ní setkat snad ve všech možných profesích, činnostech a sociálních vrstvách. Je velmi nepravděpodobně, že se někdy podaří tento neblahý a nezákonný sociální jev zcela eliminovat, ale bojem proti korupci, která s úplatkářstvím velmi úzce souvisí, je možné jej alespoň minimalizovat. Propojení korupce a úplatkářství by se dala vyjádřit tímto způsobem. Vždy, když půjde o úplatkářství, jde rovněž o korupci, ačkoliv vždy, když se jedná o korupci, nemusí se jednat o úplatkářství, jelikož korupce může mít i jiné formy, jakými jsou například klientelismus a nepotismus.

Konkrétní trestné činy, které souvisí s úplatkářstvím, jsou uvedeny v trestním zákoníku a jedná se především o trestný čin přijetí úplatku, podplácení a nepřímé úplatkářství. Tyto konkrétní trestné činy jsou podrobněji rozebrány v následujících podkapitolách

5.2.1 Přijetí úplatku

Přijetí úplatku je trestný čin, který je obsažen v § 331 trestního zákoníku. Jedná se o trestný čin, kterého se nejčastěji mohou dopustit právě zaměstnanci ve veřejné správě, jelikož právě oni jsou těmi, kteří mají určité pravomoci a ze strany osob a subjektů, kterých se dané pravomoci týkají, jim často bývají nabízeny tzv. nabídky plnění.

Nabídka plnění: „Může se stát, že požadavek na neoprávněnou výhodu v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu je vznesen, aniž by byla připojena zřetelná nabídka či příslib plnění. Takový požadavek se může a nemusí vyvinout v požadavek korupční – požadavek může být vznesen v důsledku neznalosti osoby ohledně policejních pravomocí či pouhé její neomalenosti („třeba to vyjde“), ale může jít i o první krok ke korupční nabídce, o nenápadné nejednoznačné „oťukávání“. Situaci tak musíme sami aktivně ujasnit nebo jí dát volný průběh, který ji může učinit více jednoznačnou (nebo také nikoli).“[17]

Z výše uvedeného textu je patrné, že nejen policisté, ale veškeré úřední osoby jsou vystavovány riziku korupčního jednání a ne vždy je jednoduché odhalit, zda jde o korupční jednání. Vzhledem k tomuto nebezpečí je velmi důležitý pečlivý výběr pracovníků ve státní správě a jejich následné vzdělávání ohledně korupce, jelikož toto je základ pro potírání korupčního jednání. Přesná definice trestného činu přijetí úplatku je uvedena níže.

§ 331 trestního zákoníku - Přijetí úplatku

(1) Kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek, nebo

kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek,

[17] SŮVA J., Jak na korupci - Metodická příručka © 2010 Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, s. 13

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo

b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch.[18]

Jak je z výše uvedené citace zákona patrné, v případě, že trestný čin přijímání úplatku spáchá úřední osoba v rámci výkonu své pravomoci, vztahuje se na ni přísnější právní kvalifikace.

Specifickou skupinou úředních osob jsou příslušníci bezpečnostního sboru, tedy příslušníci Policie České republiky, celníci, příslušníci Vězeňské služby, příslušníci inspekce anebo zaměstnanci těchto útvarů. Vyšetřování trestných činů, u kterých je důvodné podezření, že jejich pachateli jsou právě členové některého z výše uvedených ozbrojených sborů, provádí Generální inspekce bezpečnostních sborů (dále jen GIBS).

Příslušníci GIBS jsou rovněž oprávněni provádět zkoušku spolehlivosti vůči protiprávnímu jednání výše uvedených příslušníků a zaměstnanců. Dále příslušníci GIBS Navrhují proti takové činnosti opatření a vydávají metodická doporučení pro činnost jednotlivých bezpečnostních sborů. Na oficiálních internetových stránkách GIBS jsou pravidelně zveřejňovány tiskové zprávy z jednotlivých případů. Jedna z posledních tiskových zpráv je uvedena níže.

TISKOVÁ ZPRÁVA GIBS ze dne 10. listopadu 2017 akce „ KRTEK“ – zneužití pravomoci, přijetí úplatku, podplácení

[18] JELÍNEK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. Praha, 2011. s.425

Detektivové Generální inspekce bezpečnostních sborů po intenzivním rozpracování realizovali případ pod krycím názvem KRTEK. Vyšetřovatel generální inspekce zahájil trestní stíhání příslušníka Policie České republiky služebně zařazeného na Krajském ředitelství policie Plzeňského kraje pro trestný čin přijetí úplatku a zneužití pravomoci úřední osoby. Cizí státní příslušník byl obviněn z trestného činu podplacení. Trestné činnosti se měli dopouštět příslušník Cizinecké policie a občan Ukrajiny. Oba pachatelé byli zadrženi bezprostředně po předání úplatku. Příslušník Policie České republiky měl v pravidelných intervalech poskytovat cizinci informace o připravovaných policejních akcích. Za informace inkasoval finanční částky v řádech tisíců korun. Vyšetřování obviněných pachatelů probíhá na svobodě. V případě prokázání viny policistovi hrozí trest odnětí svobody až 10 let a občanu Ukrajiny až 6 let.[19]

Rovněž specifickou skupinou úředních osob jsou příslušníci ozbrojených sil, kterými jsou pouze vojáci v činné službě. V případě podezření, že trestný čin byl spáchán příslušníkem ozbrojených sil, tohoto trestného činu působí příslušníci Vojenské policie v trestním řízení jako policejní orgán v rámci vyšetřování.[20]

5.2.2 Podplácení

Podplácení stejně tak jako přijetí úplatku spadá v trestním zákoníku pod úplatkářství. Na rozdíl od trestného činu přijetí úplatku, kde jsou nejčastější a nejohroženější skupinou z hlediska hrozících rizik osoby pracující ve státní správě, u trestného činu podplácení je tomu naopak. Přesná definice trestného činu podplácení je uvedena níže.

§ 332 trestního zákoníku - Podplacení

[19] © 2012-2016 Generální inspekce bezpečnostních sborů, všechna práva vyhrazena Dostupné z:http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy/akce-krtek-zneuziti-pravomoci-prijeti-uplatku-podplaceni

[20] SBÍRKA ZÁKONŮ č. 300/2013. Zákon o Vojenské policii a o změně některých zákonů. Praha, 2013. s.3349

1) Kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, nebo

kdo jinému nebo pro jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až šest let, propadnutím majetku nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch nebo způsobit jinému značnou škodu anebo jiný zvlášť závažný následek, nebo

b) spáchá-li takový čin vůči úřední osobě.[21]

Z výše uvedeného ustanovení je patrné, že v případě, že se osoba dopustí trestného činu podplácení vůči úřední osobě v rámci výkonu pravomoci, která ji byla svěřena, vztahuje se na ni přísnější právní kvalifikace. Zde je patrná již zmíněná určitá ochrana úřední osoby, naopak je tomu u trestného činu přijímání úplatku, kde je patrná zvláštní odpovědnost, která je po úřední osobě vyžadována. O podplácení se pokouší osoby a subjekty vůči úředním osobám a ne jenom vůči nim z důvodu, že požadují určitou výhodu.

Požadavek výhody: „Korupční akt se může obejít i bez vznesení požadavku na výhodu např. tehdy, pokud je nabídka plnění chápána jako „bianco šek“ pro budoucí potřebu a tedy pro do budoucna odložený požadavek („odložená korupce“). Tato možnost je vysoce problematická, o to více v případě, pokud je nabídka plnění učiněna nejen bez aktuálního podmiňujícího požadavku, ale i v aktuálně privátním („ne-policejním“) kontextu.[22]

Výše uvedený příklad je prakticky vždy probírán v době před volbami. Politické strany, respektive prezidentští kandidáti si založí v rámci financování své kampaně

[21] Zákon č. 40/2009 Sb. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 13. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40

[22] SŮVA J. *Jak na korupci - Metodická příručka* © 2010 Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, s. 13

transparentní účty, na které lze posílat příspěvky na jejich volební kampaň. Na tyto účty jsou častokrát zasílány vysoké finanční částky od různých vlivných a zároveň povětšinou kontroverzních osob, které nemají vždy naprosto bezúhonnou a neposkvrněnou minulost. Vždy se tedy nabízí otázka, proč zrovna tyto osoby sponzorují kampaň určité politické strany či konkrétního kandidáta. Málokomu se chce věřit, že by toto dělali pouze proto, že by se natolik ztotožňovali s volebním programem dané strany, nebo s názory daného kandidáta.

Trestného činu podplácení, případně pokusu o podplácení se dopouští převážně osoby, které chtějí čerpat určitou výhodu, ke které jim může dopomoci právě dotyčná úřední osoba tím, že zneužije pravomoci, která jí byla svěřena.

Jak je již uvedeno v předchozích kapitolách této práce, k největším úplatkářským aférám dochází při rozdělování dotací z Evropské unie. Jelikož se jedná o velké finanční prostředky, které jsou z fondů Evropské unie uvolňovány na konkrétní projekty, o tyto lukrativní zakázky se zajímá spousta velkých firem. Výběr zprostředkovatele dané zakázky probíhá v rámci výběrového řízení. Zástupci těchto firem se proto často snaží o podplácení členů výběrové komise, která by jim poté zakázku přidělila. Toto je konkrétní případ sjednání výhody ve prospěch osoby, nebo subjektu za úplatek.

Dnes se však již nesetkáváme pouze s tím, že by se některé z výše uvedených subjektů pokoušeli o uplácení, ale lze se setkat i s případy, kdy si o úplatek úřední osoby, nebo osoby, které mají určitou rozhodovací pravomoc, řeknou sami.

Asi nejznámějším případem z poslední doby je případ Marka Dalíka, který byl 25 července 2017 pravomocně odsouzen Vrchním soudem v Praze k trestu odnětí svobody na 5 let a k peněžitému trestu ve výši 4 milionů korun.

Marek Dalík je bývalým poradcem tehdejšího premiéra Mirka Topolánka. Důvodem jeho odsouzení k výše uvedenému trestu byla korupční aféra ohledně nákupů obrněných transportérů Pandur od rakouské firmy Steyr. Marek Dalík se pokusil o získání astronomického úplatku ve výši 18 milionů eur od firmy Steyr, přičemž jejím představitelům přislíbil, že vzhledem k jeho úzkým vazbám na vysoké vládní představitele, zajistí zakázku mezi firmou Steyr a Českou republikou – Ministerstvem obrany týkající se nákupu obrněných transportérů Pandur.

5.2.3 Nepřímé úplatkářství

Nepřímé úplatkářství je upraveno v ustanovení § 332 TZ, který říká, že tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo žádá nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem nebo prostřednictvím jiného působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo na to, že tak již učinil a dále ten, kdo jinému úplatek poskytne, nabídne nebo slíbí. Tento trestný čin postihuje intervenci, jejímž účelem je působit na výkon pravomoci úřední osoby. K naplnění skutkové podstaty tedy nestačí působení pouze na osobu obstarávající věci obecného zájmu.

6 Praktická část

Praktická část bakalářské práce se zaměří na kazuistiku konkrétního případu přijetí úplatku v praxi, který se reálně stal v nedávné minulosti a je mediálně známý. V další praktické části bude podrobně analyzováno dotazníkové šetření, které bylo využito a jeho výsledky jsou nesmírně důležité a zajímavé. V rámci dotazníkového šetření byl prováděn průzkum u zaměstnanců ve státní správě napříč jejich konkrétním zaměřením a jejich specializací.

6.1 Kazuistika

Několik konkrétních případů korupčního jednání je uvedeno v jednotlivých kapitolách a podkapitolách bakalářské práce.

Jako případovou studii si můžeme uvést případ, kdy se ředitel pražské městské policie Vladimír Kotrouš dopustil trestného činu přijetí úplatku, za což byl dne 30. ledna 2013 Vrchním soudem v Praze odsouzen k trestu odnětí svobody v délce 5 let a 6 měsíců nepodmíněně, byla mu uložena pokuta ve výši 400.000,-Kč a byl mu uložen zákaz pracovat v bezpečnostních ozbrojených sborech po dobu 5 let.

Vladimír Kotrouš, tehdejší ředitel pražské městské policie se dopustil v roce 2011 výše uvedených trestných činů tím, že přislíbil zajištění trvání smlouvy městské policie s autoservisem Jíša, za což chtěl od majitele autoservisu Josefa Jíši inkasovat ve čtvrtletních splátkách pět procent z prostředků, které firma strážníkům za rok fakturovala. Vladimír Kotrouš převzal od Josefa Jíši na dvou schůzkách finanční hotovost v celkové výši 350.000,-Kč. Jednáním chtěl získat nejméně 1,2 milionu korun.

Výše uvedený případ je ukázkovým trestným činem přijetí úplatku. Soudem prvního stupně byl Vladimír Kotrouš odsouzen za trestný čin přijetí úplatku v souběhu s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby. Soudem druhého stupně však byla tato právní kvalifikace upravena pouze na trestný čin přijetí úplatku, jelikož to, že se

Vladimír Kotrouš dopustil jednání jako úřední osoba, je zahrnuto v právní kvalifikaci přijetí úplatku.[23]

6.2 Dotazníkové šetření

V praktické části bakalářské práci byla vybrána metoda dotazníkového šetření. Jejímž cílem bylo na základě dotazníků zjistit výskyt korupčního jednání zaměstnanců a pracovníků ve státní správě a jejich osobní zkušenost s korupcí. Byly osloveny vybrané městské i obecní úřady ve Středočeském a Jihomoravském kraji a dále vybrané policejní oddělení v těchto krajích.

Dotazník lze charakterizovat jako formalizovaný formulář k zaznamenávání informací. Dotazník řadíme k nejjednodušší metodě sběru dat. Během tvoření dotazníku byl kladen důraz především na správnou formulaci otázek, aby nedocházelo ke zkreslení výsledných hodnot výzkumu. Dotazník je anonymní. Dotazník byl koncipován jak v tištěné verzi, tak i v online verzi. Výzkumné šetření probíhalo v období od 8. ledna do 16. února 2018.

Celkem bylo rozdáno a posláno 170 dotazníků. Přestože je v dotazníku použito 13 otázek, nezabere tak při vyplnění více jak 7 minut, vrátilo se zpět 102 dotazníků.

Samotný dotazník obsahoval 13 otázek. První 4 otázky byly obecně zaměřeny na respondenta, kde bylo zjišťováno jeho pohlaví, věk, dosažené vzdělání, a jak dlouho daný respondent pracuje ve veřejné správě. Celkem 9 otázek bylo uzavřených, kde respondent mohl vybrat jen jednu z nabízených možností.

Dotazníky jsou součástí přílohy.

Cílem bylo zjistit výskyt korupčního jednání u zaměstnanců a pracovníků ve státní správě a jejich osobní zkušenost s korupcí. Dotazník se snaží mimo jiné odhalit, zda se zaměstnanci státní správy na korupci aktivně podílejí či jí jen pasivně přihlížejí a berou ji jako běžnou součást života.

[23] © 2006 EMPRESA MEDIA, a.s. [online] [cit. 2018-03-22].
Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/soud-vyzval-kotrouse-k-nastupu-do-vezeni_262564.html

Byly stanoveny tyto hypotézy:

Hypotéza 1: Nadpoloviční většina respondentů se setkala s tím, že jim někdo nabízel úplatek.

Hypotéza 2: Nadpoloviční většina respondentů by nepřistoupila na korupční jednání, které by jim zajistilo lepší pracovní pozici.

Výsledky dotazníkového šetření

Z dotazníku bylo zjištěno, že 59% tvořili muži a 41% tvořily ženy. Nejvíce odpovídali respondenti ve věku 50 let a výše. Z celkového počtu respondentů dosáhlo 41% středoškolského vzdělání a 59% vysokoškolského vzdělání. Dále bylo zjištěno, že 46% respondentů pracuje ve státní správě více jak 10 let, 28% zde pracuje 1 – 5 let, 20% odpovědělo, že 6 – 10let a pouhých 6% pracuje ve státní správě méně jak 1 rok.

1. **Domníváte se, že je pro rychlejší jednání na úřadech nezbytné dávat úředníkům úplatky?**
   81% dotazovaných zastává názor, že jsou úplatky na úřadech pro rychlejší vyřízení dané pohledávky zcela zbytečné, 17% si myslí, že jsou nutné jen občas a jen 2% označilo možnost, že je to nutné téměř ve všech případech.

2. **Víte, jak budete potrestáni v případě, že se budete dopouštět korupce?**
   Dále bylo zjištěno, že 67% dotazovaných ví, jaký trest by je čekal, pokud by se korupčního jednání dopustili a 33% odpovědělo záporně.

3. **Setkal/a jste se někdy s korupcí na Vašem pracovišti?**
   Na svém pracovišti se setkalo s korupčním jednáním pouze 22%.

4. **Stalo se, že Vám někdo nabízel úplatek?**
   Celkem 81% odpovědělo, že se jim nikdy nestalo, že by jim někdo nabízel úplatek. Pouze 19% se s nabízením úplatku setkalo a na otázku, o jaký úplatek se jednalo, celá většina odpověděla, že jim byl nabídnutý finanční obnos peněz, či drobné úplatky jako káva a čokoláda

5. **Setkal/a jste se někdy osobně s korupčním jednáním?**
   S korupčním jednáním se setkalo pouze 14% respondentů, 26% si myslí, že se s tímto jednáním nesetkalo, 12% se rozhodně s korupcí nesetkalo, 23% si myslí, že se nesetkalo a 25% si není vědoma, že by tato situace nastala.

6. **Přistoupil/a byste na korupci, pokud by Vám měla zajistit lepší pracovní pozici?**
   Celých 96% odpovědělo, že by nikdy nepřistoupily na korupci, i kdyby jim měla zajistit lepší pracovní pozici.

7. **Setkal/a jste se někdy s někým, kdo přijal nebo poskytl úplatek?**
   Dále bylo z dotazníku zjištěno, že 68% se s korupcí setkalo, ať už osobně nebo z doslechu, 32% odpovědělo, že se s nikým takovým nesetkalo.

8. **Je podle Vašeho názoru možné korupci zcela odstranit?**
   Pouze 7% dotazovaných si myslí, že by korupce mohla být zcela odstraněna a zbylých 93% si myslí, že toto možné není.

9. **Považujete protikorupční opatření v ČR za účinná?**
   Za účinná protikorupční opatření v České republice považují pouze 3% dotazovaných.

Z dotazníku lze vidět, že každý z dotazovaných má různé zkušenosti s korupcí nebo zcela žádné. Byli i takoví, kteří mají s úplatkářstvím i osobní zkušenosti a to i na jejich pracovišti. Stojí také za zmínku, že jen 3 % respondentů si myslí, že jsou protikorupční opatření v České republice účinná. Z dotazníkového šetření také vyplývá, že na boji proti korupci by se měl stejným dílem podílet jak stát, tak i samotní občané.

Z dotazníkového šetření lze potvrdit obě stanovené hypotézy. Bylo tedy potvrzeno, že nadpoloviční většina respondentů se setkala nabízeným úplatkem a dále bylo potvrzeno, že nadpoloviční většina by nepřistoupila na korupční jednání, které by jim mělo zajistit lepší pracovní pozici.

Graf č. 1: výsledek otázky č. 4

Graf č. 2: výsledek otázky č. 6

Závěr

V této bakalářské práci jsou popsána korupční rizika hrozící zaměstnancům ve státní správě při výkonu jejich pravomocí. Jsou zde zohledněny schopnosti a vlastnosti, kterými by měli tito zaměstnanci disponovat, aby byla jejich odolnost vůči těmto korupčním rizikům co možná největší. Jelikož téma korupce a korupčních rizik souvisí především se zaměstnanci státní správy, je v práci popsáno fungování státní správy a její rozdělení podle jednotlivých odvětví. I přes veškerá preventivní opatření se jen těžko podaří zcela eliminovat korupci pramenící z korupčních rizik a vzhledem k tomuto faktu se bakalářská práce věnuje korupci jako takové. V bakalářské práci jsou uvedeny hlavní příčiny korupce a ta je dále rozdělena z pohledu druhů a forem. Druhy a formy korupce, které jsou v práci popsány, jsou vztaženy k výkonu funkcí zaměstnanců ve státní správě.

Nejzákladnější a nejčastější druhy korupčního jednání jsou v práci detailně rozebrány. Vhledem k tomu, že cílem bakalářské práce je eliminace korupčních rizik a korupce samotné, důležitou a nedílnou součástí v boji proti korupci je statistika. Z tohoto důvodu jsou v práci zmíněny jednotlivé způsoby a metody měření korupce a korupčního jednání. S ohledem na statistické výsledky těchto měření je možné zefektivnění prevence korupce a korupčních rizik, potažmo boje proti korupci celkově. Nedílnou součástí je zhodnocení celkové korupční situace v České republice i s ohledem na její mezinárodní postavení vůči korupci v zahraničí. Korupce má velmi neblahý dopad na celou společnost a její účinky poškozují jednak státní ekonomiku, snižují důvěru obyvatelstva ve fungování státu a celkový kredit státu v důsledku korupce ztrácí na hodnotě ve světovém měřítku.

V bakalářské práci je uvedeno několik konkrétních a autentických případů korupce, ke kterým došlo v minulosti v České republice. Tyto případy jsou vždy zahrnuty v jednotlivých kapitolách a podkapitolách bakalářské práce s ohledem na konkrétní téma, kterému se předmětná kapitola věnuje.

Eliminace korupčních rizik a korupce ve státní správě je hlavním cílem bakalářské práce a tomuto tématu je rovněž věnována konkrétní podkapitola. V dané podkapitole jsou uvedeny konkrétní opatření, která jsou nastavena a slouží k eliminaci daných korupčních rizik a korupce.

Korupční rizika se pravděpodobně nedají zcela eliminovat, budou neustále v menší či větší míře přetrvávat. Dá se však daným korupčním rizikům čelit. Asi nejdůležitější nástroj, jakým se dá těmto rizikům čelit, je pečlivý výběr osob ustanovených do různých veřejných funkcí. V neposlední řadě je jedním z nástrojů boje proti korupčním rizikům a korupci zpřísňování kontrol, zjednodušování práce kontrolních orgánů, jejich personální posilování a případně i zvyšování postihů při odhalování již samotného korupčního jednání. Kontrolním orgánům dále napomáhají různé informační systémy, které zaznamenávají veškerou činnost pracovníků ve státní správě, jejich dotazy různých centrálních informačních systémů, které nejsou veřejně přístupné.

Korupci jako takové se nevěnuje pouze daný stát, ale existuje rovněž několik mezinárodních organizací, které se korupcí zabývají, a těmto rovněž věnuje bakalářská práce svou pozornost, jelikož jejich statistické informace a postřehy jsou velmi cenné užitečné.

V rámci dosažení stanoveného cíle bylo provedeno dotazníkové šetření mezi zaměstnanci v různých odvětvích státní správy týkající se korupčních rizik a korupce a výsledek tohoto šetření byl v bakalářské práci zohledněn a přispěl značnou měrou ke splnění stanoveného cíle.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DANČÁK, B., HLOUŠEK V. (eds.) ŠIMÍČEK V. *Korupce. Projevy a potírání v České republice a Evropské unii.* Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. 309 s. (Sborníky; svazek č. 28). ISBN 80-210-4062-9.
2. FRIČ, P. a kolektiv: *Korupce na český způsob*. Praha: G plus G, 1999. 302 s., ISBN 80-86103-26-9
3. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 2. vyd. Praha: Leges, 2011. 1280 s. ISBN 978-80-87212-99-8
4. KARKLINS, R. *The system made me do it: Corruption in Post-communist Societies. M. E. Sharp.* New York, England, 2005. 230 s. ISBN 0-7656-1633-5.
5. MALECHOVÁ, D. *Korupce a nástroje protikorupční politiky z pohledu vstupu do EU, MU ESF*. Brno: Katedra veřejné ekonomie, 2004. 117 s.
6. PACHMAN, A. *Povaha korupce v České republice.* In DANČÁK, B., HLOUŠEK V., ŠIMÍČEK V. (eds.). Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. s. 68-84. ISBN 80-210-4062-9.
7. SBÍRKA ZÁKONŮ č. 300/2013. *Zákon o Vojenské policii a o změně některých zákonů*. Praha, 2013. 3362 s.
8. SŮVA J. *Jak na korupci* - Metodická příručka © 2010 Vyšší policejní škola Ministerstva vnitra v Praze
9. VOLEJNÍKOVÁ, J. *Korupce v ekonomické teorii a praxi.* Praha: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 978 80-7259-055-1
10. TRANSPARENCY INTERNATIONAL: *Kniha protikorupčních strategií*, 1. vydání, Praha: Transprarency International Česká republika, 1996. 117 s.

Elektronické zdroje

1. Transparency International Česká republika, o.p.s. [online] [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/TI_KOPS_Obcan_proti_korupci-Prirucka_obcanske_protikorupcni_sebeobrany_FINAL2.pdf
2. Centrum.cz | Atlas.cz 1999 – 2018 © Economia, a.s. [online] [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/trest-policistum-za-uplatky-dva-roky-vezeni-a-podminky/r~i:article:634823/
3. Transparency International. Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě [online]. Vyd. 1. Praha: Transparency International, 2005 [cit. 2018-03-12]. Dostupné z WWW: <www.transparency.cz>.
4. © 2018 MAFRA, a.s., ISSN 1213-1385 © Copyright ČTK, Reuters. [online] [cit. 2018-03-12]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/david-rath-timeline-0oh-/zpravy-domov.aspx?klic=172172
5. © 2012-2016 Generální inspekce bezpečnostních sborů, všechna práva vyhrazena Dostupné z:http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy/akce-krtek-zneuziti-pravomoci-prijeti-uplatku-podplaceni
6. © 2006 EMPRESA MEDIA, a.s. [online] [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/soud-vyzval-kotrouse-k-nastupu-do-vezeni_262564.html
7. VLÁDA ČR. Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012 [online]. 2011, 55 s. [cit. 2012-02-23]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezitedokumenty/protikorupcni_strategie.pdf

Legislativní dokumenty

1. Zákon č. 40/2009 Sb. In: Zákony pro lidi.cz [online]. © AION CS 2010-2018 [cit. 13. 3. 2018]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40

Seznam grafů

Grafy

Graf č. 1 – výsledek otázky č. 4

Graf č. 2 – výsledek otázky č. 6

PŘÍLOHY

Dotazník – korupce ve veřejné správě

Vážený respondente, Chtěl bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Jeho zpracování je součástí mé bakalářské práce, v níž se zabývám korupcí ve státní správě. V rámci dotazníkového šetření je cílem zjistit výskyt korupčního jednání u zaměstnanců a pracovníků ve státní správě a jejich osobní zkušenost s korupcí. Dotazník se snaží mimo jiné odhalit, zda se zaměstnanci státní správy na korupci aktivně podílejí či jí jen pasivně přihlížejí a berou ji jako běžnou součást života. Je pro mě důležité, abyste se nad položenými otázkami důkladně zamysleli a vybrali podle Vašeho názoru pravdivé odpovědi (označte vždy jen jednu odpověď). Dotazník je anonymní. Děkuji za Váš čas, který vyplnění věnujete.

Pohlaví:

a) Muž
b) Žena

Věková kategorie, do které spadáte?

a) 20 až 30
b) 21 až 40
c) 41 až 50
d) 50 a výše

Vaše dosažené vzdělání?

a) Středoškolské
b) Vysokoškolské

Jak dlouho pracujete ve veřejné správě?

a) Méně než 1 rok
b) 1 – 5 let
c) 6 – 10 let
d) Více než 10 let

10. Domníváte se, že je pro rychlejší jednání na úřadech nezbytné dávat úředníkům úplatky?

a) je to nutné téměř ve všech případech
b) jen občas
c) úplatky jsou zbytečné

11. Víte, jak budete potrestáni v případě, že se budete dopouštět korupce?

a) Ano
b) Ne

12. Setkal/a jste se někdy s korupcí na Vašem pracovišti?

a) Ano
b) Ne

13. Stalo se, že Vám někdo nabízel úplatek?

a) Ano
b) Ne

Pokud jste zvolil/a ANO, uveďte prosím, o jaký druh úplatku se jednalo

……

14. Setkal/a jste se někdy osobně s korupčním jednáním?

a) rozhodně ano
b) myslím si, že ano
c) nejsem si toho vědom/a
d) d) myslím si, že ne
e) rozhodně ne

15. Přistoupil/a byste na korupci, pokud by Vám měla zajistit lepší pracovní pozici?

a) Určitě ano
b) Rozhodně ne

16. Setkal/a jste se někdy s někým, kdo přijal nebo poskytl úplatek?

a) ano, osobně
b) ano, ale jen z doslechu
c) ne

17. Je podle Vašeho názoru možné korupci zcela odstranit?

a) Ano
b) Ne

18. Považujete protikorupční opatření v ČR za účinná?

a) Ano
b) Ne